



United Nations  
Nations Unies



International  
Criminal Tribunal  
for the former  
Yugoslavia

Tribunal Pénal  
International pour  
l'ex-Yougoslavie

**Press Release . Communiqué de presse . Saopštenje za javnost**  
(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

**TRIAL CHAMBER**  
**CHAMBRE DE 1ÈRE INSTANCE**  
**PRETRESNO VIJEĆE**

Hag, 5. decembar 2003.  
CVO/P.I.S/ 807t

**PRESUDA U PREDMETU TUŽILAC PROTIV STANISLAVA GALIĆA**

**• STANISLAV GALIĆ OSUĐEN NA 20 GODINA ZATVORA**

*U prilogu se nalazi sažetak presude koju je izreklo Pretresno vijeće I, u sastavu: sudija Orić (predsjedavajući), sudija El Mahdi i sudija Nieto-Navia. Presudu je u sudnici pročitao predsjedavajući sudija.*

**Sažetak presude**

**Uvod**

Pretresno vijeće I Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju danas zasjeda da bi izreklo presudu u postupku protiv generala Stanislava Galića.

General Galić je optužen da je između septembra 1992. i avgusta 1994. vodio kampanju granatiranja i snajperskog djelovanja protiv civilnog stanovništva Sarajeva uzrokujući smrt i ranjavanje civila s osnovnim ciljem sprovođenja terora nad civilnim stanovništvom.

Za potrebe ovog zasjedanja, Pretresno vijeće daje kratko obrazloženje razloga za donošenje svoje presude. Međutim, mjerodavna je isključivo pismena presuda. Kopije te presude biće stranama i javnosti dostupne po završetku zasjedanja.

Presudu Pretresnog vijeća donosi većina njegovih članova. Sudija Nieto-Navia ima djelimično suprotno mišljenje i poslije mog izlaganja će ukratko objasniti razloge svog suprotnog mišljenja.

Većina članova Vijeća donijela je svoje odluke nakon što se uvjerila u ispravnost svojih zaključaka u pogledu prava i nakon što je nepristrano ocijenila činjenice.

**Činjenice ovog predmeta**

Suđenje optuženom odnosi se na događaje koji su se desili u Sarajevu i u okolini glavnog grada Bosne i Hercegovine. U vrijeme tih događaja, na teritoriji Bosne i Hercegovine osnovan je entitet poznat pod imenom Republika Srpska. Armija Bosne i Hercegovine i vojska Republike Srpske vodile su oružani sukob.

Vojska Republike Srpske poznata je pod skraćenim nazivom VRS. Do septembra 1992. godine, jedan dio VRS-a pod nazivom Sarajevsko-romanijski korpus, ili SRK, praktično je opkolio Sarajevo.

General Galić je bio komandant SRK-a tokom čitavog perioda koji obuhvata optužnica, dakle od septembra 1992. do avgusta 1994. godine.

Internet address: <http://www.un.org/icty>

**Public Information Services/Press Unit**

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague, P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague, Netherlands

Tel.: +31-70-512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

Veći dio Sarajeva bio je pod kontrolom Armije Bosne i Hercegovine ili ABiH. Linija sukoba oko Sarajeva razdvajala je zaraćene strane.

Tužilac generala Galića tereti da je krivično odgovoran za kampanju snajperskog djelovanja i granatiranja koju je SRK vodio protiv civilnog stanovništva u dijelovima Sarajeva pod kontrolom ABiH. Posljedica te kampanje, kako je navedeno u optužnici, velik je broj mrtvih i ranjenih civila. Time je, prema navodima tužioca, počinjeno kršenje međunarodnog humanitarnog prava. Princip razlikovanja, koji je sastavni dio tog prava, obavezuje vojne komandante da prave razliku između vojnih objekata s jedne strane i civila s druge, i da ni pod kakvim okolnostima ne napadaju civile.

Tužilac tvrdi da je optuženi naredio kampanju napada na civile ili je na drugi način propustio da spriječi ili kazni za zločine koje su počinili njegovi podređeni. Zbog toga je general Galić optužen za ratne zločine i zločine protiv čovječnosti. Optužen je i za zločin sprovođenja terora. Teror je, tvrdi se, bio osnovna svrha kampanje napada.

Moram naglasiti da se optužnica ne bavi legitimnim vojnim napadima snaga pod kontrolom optuženog, čak i kad su takvi napadi uzrokovali nenamjerne civilne žrtve.

Odbrana osporava navode optužbe i tvrdi da tužilac nije dokazao da su civilne žrtve bile posljedica namjernog i neselektivnog granatiranja ili snajperskog djelovanja SRK-a.

Odbrana tvrdi da su civilne žrtve uzgredna posljedica legitimnog vojnog djelovanja. Žrtve su, tvrdi odbrana, takođe posljedica pogrešnog gađanja i zalutalih metaka. Prema odbrani, moguće je da su neke žrtve bile posljedica otvaranja vatre na vlastite civile od strane ABiH.

Pretnom vijeću je podastrijeta velika količina dokaza u vidu iskaza i dokumenata. Saslušan je ukupno 171 svjedok. Izvedeno je ukupno 1.268 dokaznih predmeta koji uključuju pismene izvještaje, filmove, fotografije, karte i zvučne snimke, te 15 izvještaja sudskih vještaka.

Mnogi svjedoci su bili žrtve napada ili su se na neki drugi način zatekli na udaru snajperskog djelovanja ili granatiranja. Među svjedocima je bilo međunarodno vojno osoblje smješteno u Sarajevu, kao i pripadnici oružanih snaga zaraćenih strana. Tužilaštvo i odbrana su izveli nekoliko sudskih vještaka čija specijalnost obuhvata područja od istorije do balistike.

Pretno vijeće je kod ocjenjivanja i izvođenja zaključaka vodilo računa o tome da je jedna zaraćena strana – ABiH – bila smještena u neposrednoj blizini civilnog stanovništva Sarajeva i da je glavina borbi vođena na ograničenom gradskom području na kojem nije uvijek bilo moguće jasno razlikovati vojne ciljeve od civilnih objekata.

Dokazi pokazuju van razumne sumnje da su sarajevski civili zaista bili meta namjernog napada snaga SRK-a. Pretno vijeće je saslušalo svjedočenje lokalnih svjedoka koji su proživjeli razne napade na njihove dijelove grada. Napadani su dok su bili na sahranama, u kolima hitne pomoći, tramvajima, autobusima ili na biciklima. Napadani su dok su obrađivali baštu, kupovali na tržnici ili čistili gradske ulice. Djeca su bila meta napada dok su se igrala ili šetala ulicama.

Napadi su uglavnom poduzimani danju. Nisu bili odgovor ni na kakve vojne prijetnje. Napadači su u većini slučajeva mogli jasno vidjeti da su se njihove žrtve bavile svakodnevnim civilnim aktivnostima.

Topografija Sarajeva, s njegovim brdima i neboderima, omogućavala je pripadnicima SRK odličan vidik sa mjesta sa kojih su gađali civile u gradu. Neke lokacije u Sarajevu postale su zloglasna mjesta s kojih su gađali snajperisti. Na primjer, nekoliko svjedoka je svjedočilo da je glavna ulica u gradu bila poznata kao "aleja snajpera".

Premda su građani u neku ruku život prilagodili čestim napadima tako što su zatvarali škole, živjeli noću a danju se skrivali, minimalno se kretali Sarajevom i postavljali metalne kontejnere da bi se zaštitili od snajperske vatre, ipak nisu bili bezbjedni. Usprkos tome su ih vidjeli i gađali. Vrlo se malo moglo učiniti u pogledu stvarne zaštite od granatiranja.

Mnogi svjedoci su Pretresnom vijeću uspjeli dočarati učestalost i obrazac granatiranja i snajperskog djelovanja kroz duže razdoblje koje je obuhvaćeno optužnicom. Drugi svjedoci su se koncentrisali na konkretne događaje koje su Pretresnom vijeću često opisivali do u sitne detalje.

Tužilac je u Prilogu optužnice sačinio spisak incidenata snajperskog djelovanja i granatiranja kao primjere kampanje protiv civila. Većina u Vijeću je konstatovala da je tužilac dokazao da 18 od 26 popisanih incidenata snajperskog djelovanja i svih pet incidenata granatiranja predstavljaju primjer kampanje. Neću ulaziti u detalje, već ću samo dati primjer dva snajperska incidenta koja je prihvatilo Pretresno vijeće i jedan incident granatiranja koje je prihvatila većina članova Vijeća.

Prvi snajperski incident o kojem ću govoriti tiče se ubistva Munire Zemetice, 48-godišnje žene, civila, a koji se desio 11. jula 1993. godine.

Gospođa Zemetica je pošla na rijeku Dobrinju po vodu. Neko se vrijeme zadržala na sjeverozapadnoj strani mosta. Most joj je pružao zaklon od snajperske vatre koja je trajala čitavog dana. Šestoro ljudi koji su stajali s njom nisu se usudili prići obali rijeke jer to bi značilo napustiti zaklon koji im je pružao most. Kad je gđa Zemetica skupila dovoljno hrabrosti i krenula prema rijeci da napuni kantu vode, pogodio ju je metak. Pucnjava se nastavila. Ljudi koji su tu stajali i kćerka gđe Zemetice, koja je u međuvremenu stigla, nisu mogli da priđu žrtvi jer je bilo opasno. Gospođa Zemetica je potrbuške ležala u rijeci, krvareći. Konačno su je izvukli iz rijeke i prevezli u bolnicu, gdje je umrla. Pretresno vijeće je zaključilo da je namjerno pogodena iz pravca pravoslavne crkve na Dobrinji koja je bila pod kontrolom SRK-a, dobro poznatog pravca iz kojeg je otvarana snajperska vatra.

U drugom incidentu, jednog sunčanog popodneva u septembru 1993., osmogodišnja djevojčica Elma i njena majka krenule su jednoj Elminoj školskoj drugarici po neke školske knjige. U njihovom je dijelu grada tog dana bilo mirno. Majka i kćerka, držeći se za ruke, kretale su se iza metalnih kontejnera koji su bili postavljeni kao zaštita od snajperista SRK-a koji su djelovali na Hrasnom Brdu. U neposrednoj blizini nije bilo ni vojnika ni drugih mogućih vojnih ciljeva. Pogodene su u trenutku kad su Kad su njih dvije izašle iz zaklona koji su im pružali kontejneri. Jedan metak je prostrijelio majku kroz bedro, i završio u Elminom truhu. Obje su pale na zemlju. Drugi je metak prozviždao pored njih. Ljudi koji su se tamo zatekli nisu se usudili prići da bi im pomogli. Majka i kćerka su uspjele otpuzati s mjesta na kojem su bile izložene vatri. U bolnici su provele skoro dvije sedmice. Dokazano je van razumne sumnje da je pucano s položaja SRK-a. Elma i njena majka su otuda gađane namjerno.

Sada ću spomenuti konstataciju većine članova Vijeća u vezi s jednim incidentom granatiranja. Dana 5. februara 1994. na tržnici Markale, u središtu Sarajeva, eksplodirala je minobacačka granata i ubila oko 60 ljudi, a više od stotine ih je ranjeno. Pretresno vijeće je čulo iscrpno svjedočenje o tom incidentu. Proučili smo istrage koje je nakon tog incidenta vodilo osoblje Ujedinjenih nacija i tamošnji istražitelji, kao i analize vještaka koje su pozvale strane u postupku. Iznijeto je niz novih podataka. Većina članova Vijeća je zaključila da je minobacačka granata koja je prouzrokovala eksploziju ispaljena s područja pod kontrolom SRK-a. Bio je to razorni napad na civilni cilj.

Većina članova Vijeća se stoga uvjerila da su građani Sarajeva napadani direktno ili neselektivno s područja pod kontrolom SRK-a. Tačan broj civilnih žrtava tih napada nije poznat. Ono što je poznato jeste da su ubijene stotine civila, a hiljade ih je ranjeno u snajperskim incidentima i granatiranju tokom dvogodišnjeg razdoblja koje je obuhvaćeno optužnicom. Neznatan dio tih incidenata - samo neznatan dio - mogao je biti posljedica slučaja.

Budući da je većini članova Vijeća na osnovu izvedenih dokaza jasno da je SRK namjerno napadao civile u velikom broju incidenata tokom dužeg vremenskog razdoblja, uvjereni smo da napadi nisu bili pojedinačni incidenti već da su predstavljali rasprostranjenu ili sistematsku kampanju.

Osim što potvrđuju postojanje kampanje, dokazi, onako kako ih je razumjela većina članova Vijeća, pokazuju da je kampanja protiv civila prevashodno imala za cilj sprovođenje terora nad civilnim stanovništvom. Ona nije imala nikakav uočljiv vojni značaj. Učestalost napada je možda varirala od dana do dana, no oni su uvijek potvrđivali činjenicu da nijedan civil u Sarajevu nigdje nije bio siguran.

Bilo je iskaza, koje je većina članova Vijeća pažljivo analizirala, a koji govore o tome da je ABiH nastojala izazvati sažaljenje međunarodne zajednice tako što je s vremena na vrijeme izvršavala

napade na vlastite civile znajući da će za njih optužiti SRK. Većina članova Vijeća ne vjeruje da ti iskazi imaju veliku težinu. U svakom slučaju, čak i da su se takve stvari povremeno događale, one ne mijenjaju zaključke većine članova Vijeća o tome koja strana je izvršila ogroman broj snajperskih incidenata i granatiranja civila koji su razmatrani tokom ovog suđenja.

### **Pravna kvalifikacija zločina**

Tužilac tereti generala Galića za zločin sprovođenja terora i krivično djelo napada na civilno stanovništvo. Oba zločina su zabranjena članom 51 Dopunskog protokola I Ženevskih konvencija iz 1949. godine. Ove optužbe su podignute na osnovu člana 3 Statuta kao kršenja zakona i običaja ratovanja.

Osim toga, za ubistvo i nečovječna djela tereti se kao za zločine protiv čovječnosti po članu 5 Statuta. (Pravni pojam "nehumana djela" obuhvata i povrede nanesene tokom napada na civile koje nisu smrtonosne.)

Pretno vijeće je zaključilo da je Međunarodni sud stvarno nadležan za krivično djelo napada na civile iz člana 3 Statuta. Ne samo da je ovo krivično djelo jasno zasnovano u međunarodnom običajnom pravu, već u ovom konkretnom slučaju ima utemeljenje i u pravu međunarodnih ugovora. To stoga što su zaračene strane međunarodnim ugovorom bile dužne poštovati pravila o vođenju neprijateljstava iz sporazuma koji su potpisale 22. maja 1992. godine. Taj sporazum sadrži zabrane iz člana 51 Dopunskog protokola I.

Pretno vijeće u svojoj presudi objašnjava da se zločin napada na civile sastoji od djela nasilja, hotimično usmjerenog protiv civilnog stanovništva ili pojedinačnih civila koji izravno ne učestvuju u neprijateljstvima, uzrokujući tako smrt i nanoseći teške povrede tijela i zdravlja civilnog stanovništva.

Što se tiče zločina sprovođenja terora kao kršenja zakona i običaja ratovanja, ovo je prvi put da Međunarodni sud donosi presudu o materijalnom elementu i elementu stanja svijesti tog krivičnog djela.

Iz razloga koji su iscrpno iznijeti u presudi, većina članova Vijeća je konstatovala da je Međunarodni sud nadležan za zločine sprovođenja terora u skladu sa članom 3 Statuta. Taj zločin je zabranjen članom 51 Dopunskog protokola I. Odredba iz tog člana dobila je pravni učinak uvrštenjem u gorepomenuti sporazum potpisan 22. maja 1992. godine.

Većina članova Vijeća o zločinu sprovođenja terora raspravlja na mnogo stranica presude. Ovdje je dosta reći da taj zločin obuhvata iste pravne elemente kao i zločin napada na civile, ali i dodatni element stanja svijesti.

Konkretno, da bi optuženi bio osuđen za zločin sprovođenja terora, tužilac mora dokazati da je napad na civile, za koji se optuženi smatra odgovornim, izvršen s prevashodnim ciljem širenja terora među civilnim stanovništvom.

Na osnovu pregleda činjeničnih nalaza koji se iznose u presudi, većina članova Vijeća se uvjerila da su napade na civilno stanovništvo Sarajeva snage SRK-a izvele s prevashodnim ciljem širenja terora među stanovništvom.

Pretno vijeće se uvjerilo da se napadi SRK-a mogu okarakterisati i kao ubistvo i nehumana djela u smislu člana 5 Statuta, dakle kao zločini protiv čovječnosti.

### **Krivična odgovornost generala Galića**

Sada će se osvrnuti na pitanje da li odgovornost za zločin sprovođenja terora, napada na civile, ubistvo i nehumana djela treba pripisati optuženom.

Pretno vijeće je razmatrilo da li je general Galić imao efektivnu kontrolu nad djelovanjem svojih jedinica i da li je znao za zločine koje su počinile. Na osnovu dokaza smo se uvjerili da su snajpersko djelovanje i granatiranje od strane SRK-a bili pod kontrolom komandnog lanca SRK-a.

Pretno vijeće se takođe uvjerilo da je general Galić imao stvarnu mogućnost da kazni one koji su postupali suprotno njegovim naredbama, kršili vojnu disciplinu, ili počinili krivična djela.

Stoga je utvrđeno da je general Galić, kao komandant SRK-a, imao efektivnu kontrolu nad jedinicama SRK-a.

Postoje brojni dokazi da je general Galić bio obaviješten o napadima na civilno stanovništvo koje su izvršile snage SRK-a. Upućivani su mu zvanični prigovori i preko svog komandnog lanca bio je propisno informisan o djelovanju svojih jedinica. Pretno vijeće ne sumnja u to da je optuženi bio sasvim svjestan protivpravnog djelovanja svojih jedinica.

Međutim, po mišljenju većine članova Vijeća, general Galić ne samo da je bio informisan o zločinima svojih podređenih, već je i kontrolisao učestalost i razmjere tih zločina. Na primjer, nekoliko je svjedoka svjedočilo o smanjenju učestalosti napada na civile od strane SRK-a nakon što je na generala Galića izvršen pritisak da ih zaustavi. To smanjenje učestalosti nikada nije dugo trajalo. Napadi bi se opet pojačali. Jedinice SRK-a su izvršavale zadatke na nivou koju je u određenim okolnostima zahtijevao njihov komandant.

Većina članova Vijeća se uvjerila da se napadi širokih razmjera SRK-a protiv civilnog stanovništva Sarajeva nisu mogli dogoditi komandant korpusa nije htio da se dogode. Jasno je da je general Galić, svojim naredbama i drugim sredstvima omogućavanja i podržavanja vodio tu kampanju napada. Činio je to s prevashodnim ciljem da širi teror među civilnim stanovništvom Sarajeva.

Težina zločina za koje je general Galić odgovoran određena je razmjerom, obrascem i ponavljanjem napada skoro svakodnevno, mjesecima. Stotine sarajevskih civila - muškaraca i žena svih starosnih dobi, uključujući djecu – ubijeno je, a hiljade ih je ranjeno s ciljem teroriziranja cjelokupnog stanovništva. Većina članova Vijeća uzima u obzir fizičke i duševne patnje nanosene civilima tokom dvogodišnjeg razdoblja obuhvaćenog optužnicom.

Na kraju, većina članova Vijeća zaključuje da činjenica da se general Galić nalazio na položaju komandanta korpusa VRS-a, što je veoma visok položaj koji uživa povjerenje javnosti i podrazumijeva obavezu prema javnosti, te da je višekratno kršio tu obavezu i povjerenje, kod odmjerenja kazne predstavlja otežavajuću okolnost.

Obrana je tvrdila da je i ABiH počinila zločine protiv civila srpske nacionalnosti i da je vršila neprijateljsko djelovanje krijući se iza sopstvenog civilnog stanovništva. Iako postoje neki dokazi u prilog takvom stajalištu, povremeno protivpravno ponašanje jedne strane u sukobu ne može ni u kojem slučaju biti izgovor suprotne strane da napada civile u sklopu dugotrajne kampanje terora.

## **Dispozitiv**

### **GENERALE GALIĆU, MOLIM USTANITE:**

Na osnovu razloga koje sam sažeo u dosadašnjem tekstu, Pretno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Nieto-Navie, razmotrivši sve dokaze i argumente Tužilaštva i odbrane, donosi sljedeću odluku:

Generale Galiću, proglašavamo Vas **KRIVIM** po sljedećim tačkama optužnice, po članu 7 (1) Statuta:

**TAČKA 1: Kršenja zakona i običaja ratovanja** (djela nasilja čiji je prevashodni cilj širenje terora među civilnim stanovništvom, kako je navedeno u članu 51 Dopunskog protokola I Ženevskih konvencija iz 1949.) po članu 3 Statuta.

**TAČKA 2: Zločini protiv čovječnosti** (ubistvo) po članu 5 (a) Statuta.

**TAČKA 3: Zločini protiv čovječnosti** (nehumana djela koja nisu ubistvo) po članu 5 (i) Statuta.

**TAČKA 5: Zločini protiv čovječnosti** (ubistvo) po članu 5 (a) Statuta.

**TAČKA 6: Zločini protiv čovječnosti** (nehumana djela koja nisu ubistvo) po članu 5 (i) Statuta.

Na osnovu pravila da ne treba izricati kumulativne osude za ista krivična djela, u slučaju kada je jedan zločin samo konkretnija forma drugog zločina, a oba su dokazana, osuđujuću presudu treba donijeti za zločin koji je konkretniji. Utvrđivanje krivice po tački 1 – teror – ima za posljedicu da se tačke 4 i 7 – tačke koje obje terete za zločin napada na civile kao dio zločina terora – **ODBACUJU**.

Generale Galiću, većina članova Pretresnog vijeća Vas ovim **OSUĐUJE** na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina. Na osnovu pravila 101 (C) Pravilnika, imate pravo da Vam se vrijeme provedeno u pritvoru uračuna u služenje kazne.

## **GENERALE GALIĆU, MOŽETE SJESTI.**

Sudija Nieto-Navia će sada pročitati sažetak svog suprotnog mišljenja.

### **Izdvojeno i suprotno mišljenje sudije Nieto-Navie**

Žao mi je što danas moram govoriti izdvojeno kao sudija čije je mišljenje suprotno u pogledu mnogih činjeničnih i pravnih zaključaka koje je donijela većina članova ovog Pretresnog vijeća.

Princip *in dubio pro reo* je jedan od temeljnih principa krivičnog prava koji postoji u nacionalnim i međunarodnim pravnim sistemima kao i u sudskoj praksi Međunarodnog suda. Prema tom principu, Tužilaštvo mora činjenicu čija je svrha osuda dokazati van razumne sumnje. Ja sam većini članova Vijeća izrazio svoju zabrinutost i sumnje u dokaze koji se odnose na 8 od 23 snajperska incidenta iz Priloga, kao i na 3 od 5 incidenata granatiranja iz Priloga – uključujući incident na tržnici Markale o kojem u svom izdvojenom mišljenju detaljno govorim – kao i na neke incidente koji se ne nalaze u Prilogu optužnice. Te sumnje sam smatrao razumnim. Očekivao sam da će ovo višečlano Pretresno vijeće prihvatiti moje sumnje kao dovoljne da bi se utvrdilo da Tužilaštvo neke navode nije uspjelo dokazati van razumne sumnje. Većina članova Vijeća nije dijelila ovo očekivanje i moja je dužnost da izdvojeno iznesem svoje neslaganje s ocjenom dokaza.

Tužilaštvo tvrdi da je SRK "vodio dugotrajnu kampanju granatiranja i snajperskog djelovanja na civilna područja Sarajeva i na civilno stanovništvo." Od vojske kojoj se pripisuje visok nivo kompetencije i profesionalizma, što je Tužilaštvo učinilo u slučaju SRK-a, očekivalo bi se da je tokom 23 mjeseca kampanje namjernog gađanja civila koji žive u gradu od 340.000 stanovnika nanijela velik broj civilnih žrtava u odnosu na ukupan broj stanovnika u tom gradu. Međutim, rezultati koje su predočili demografski vještaci Tužilaštva na osnovu analiza brojnih izvora govore suprotno. Nadalje, mjesečni broj civilnih žrtava je značajno pao tokom 23 mjeseca što je razdoblje obuhvaćeno optužnicom. Ti dokazi me navode na zaključak da snage SRK-a pod komandom generala Galića nisu bile uključene u kampanju namjernog gađanja civila u Sarajevu tokom razdoblja obuhvaćenog optužnicom. Takav zaključak se poklapa s činjenicama u vezi s ponašanjem komande SRK-a koja je dobrovoljno prepustila kontrolu nad aerodromom, odobrila osnivanje "plavih puteva" kako bi se omogućila distribucija humanitarne pomoći i siguran prolaz civilima u grad i iz grada, koja je sklopila sporazume o zabrani snajperskog djelovanja pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija i pristala na osnivanje Zone potpunog isključenja.

Sada ću se osvrnuti na pitanja koja se tiču mjerodavnog prava i pravnih zaključaka. Većina članova Vijeća je donijela zaključak da krivično djelo sprovođenja terora nad civilnim stanovništvom spada u nadležnost ovog Pretresnog vijeća. Iznoseći prijedlog o osnivanju ovog Međunarodnog suda, generalni sekretar Ujedinjenih nacija je objasnio da primjena principa krivičnog prava *nullum crimen sine lege* zahtijeva da Međunarodni sud primjenjuje pravila koja su van svake sumnje dio običajnog prava. Ovaj princip je kontinuirano poštovan u sudskoj praksi ovog Međunarodnog suda i podrazumijeva da pretresno vijeće treba da utvrdi da li je krivično djelo koje se tereti u optužnici utemeljeno u međunarodnom običajnom pravu. Po prvi put u istoriji ovog Međunarodnog suda, ovo Pretresno vijeće je trebalo da razmotri da li krivično djelo sprovođenja terora nad civilnim stanovništvom spada u njegovu nadležnost. Stoga sam očekivao da će Pretresno vijeće utvrditi da li to krivično djelo postoji kao oblik odgovornosti na osnovu međunarodnog običajnog prava kako bi utvrdilo individualnu krivičnu odgovornost na osnovu tog prava. Većina članova Vijeća to nije učinila, već se, umjesto toga, oslonila na argument utemeljen na pravu međunarodnih ugovora da bi zaključila da Pretresno vijeće može

razmatrati to krivično djelo. Po mom mišljenju, takav pristup nije u skladu s uslovima nadležnosti ovog Međunarodnog suda. S obzirom na to da mi nije poznat nijedan nacionalni sistem u čijoj je praksi to djelo u tolikoj mjeri inkriminirajuće da bi se smatralo dijelom običajnog prava, zaključujem da krivično djelo sprovođenja terora nad civilnim stanovništvom ne spada u nadležnost ovog Pretresnog vijeća. Donošenjem drugačijeg zaključka bez utvrđivanja da li krivično djelo sprovođenja terora nad civilnim stanovništvom povlači za sobom individualnu krivičnu odgovornost na osnovu međunarodnog običajnog prava ili čak i na osnovu pravila iz prava međunarodnih ugovora na koje se poziva, većina članova Vijeća nudi koncepciju međunarodnog humanitarnog prava koju ja ne podržavam.

Većina članova Vijeća takođe zaključuje da je general Galić naredio svojim snagama da namjerno napadaju civilno stanovništvo Sarajeva, proglašavajući ga na osnovu toga krivično odgovornim po članu 7(1) Statuta. Većina članova Vijeća svoj zaključak u potpunosti zasniva na pretpostavkama, budući da nijedan svjedok nije svjedočio da je čuo da general Galić izdaje takve naredbe i da nisu predočene pismene naredbe koje bi pokazale da je svojim jedinicama dao takva uputstva. Postoje značajni dokazi koji eksplicitno potvrđuju suprotno: pismene naredbe generala Galića u kojima upućuje svoje jedinice da poštuju Ženevske konvencije i druge instrumente međunarodnog humanitarnog prava, iskazi 16 vojnika i oficira SRK-a koji su bili razmješteni po čitavom Sarajevu u periodu obuhvaćenom optužnicom koji su potvrdili da su primali naredbe da ne gađaju civile, kao i drugi pismeni dokazi koji pokazuju da je general Galić proveo neke interne istrage u više navrata kada su ga predstavnici UN-a upozorili na moguće napade na civile od strane njegovih snaga. Na temelju raspoloživih dokaza zaključujem da se na osnovu spisa ovog suđenja ne može ustvrditi van razumne sumnje da je general Galić izdavao naredbe o gađanju civila i iznosim suprotno mišljenje od onog koje je u vezi s ovim pitanjem iznosi većina članova Vijeća.

Usprkos mojim gorenavedenim neslaganjima s većinom članova Vijeća, dijelim njihov zaključak da je Tužilaštvo dokazalo da je u brojnim slučajevima SRK ili namjerno ili bezobzirno gađao civile u Sarajevu tokom perioda obuhvaćenog optužnicom i time počinio krivična djela napada na civile, ubistva i nehumana djela. Takođe napominjem da je na osnovu dokaza izvedenih tokom suđenja utvrđeno da je general Galić, kao komandant SRK, znao ili je bilo razloga da zna za te zločine, ali da nije preduzeo sve potrebne i razumne mjere da spriječi njihovo počinjenje ili da kazni počinioce. Stoga zaključujem da je general Galić kriv za krivična djela protivpravnih napada na civile, ubistvo i nehumana djela po članu 7(3) Statuta.

U svjetlu ovog zaključka, ja bih generala Galića osudio na 10 godina zatvora.

## **ZASJEDANJE MEĐUNARODNOG SUDA ZAVRŠAVA.**

\*\*\*\*\*

*Integralan tekst presude možete naći na Internet stranici MKSJ-a, a na zahtjev ga može dobiti i od Službe za informisanje javnosti ili Outreach programa.*